

De Wissel

Mededelingenblad van de vereniging
voor natuur- en milieueducatie

September 2012

Eijsden

Jaargang 19 nr. 3

beleef de natuur!

INHOUD

<i>Inhoud</i>	2
<i>Van De Redactie</i>	3
<i>Van Het Bestuur</i>	3
Doeprijs 2012:	3
Digitalisering (herinnering)	4
<i>Viskes vange (2)</i>	4
<i>Nieuwe heiligen (3)</i>	6
<i>Bijzondere Waarnemingen</i>	6
<i>De Woelratten</i>	11
Juni	11
Leden	11
<i>Agenda 2012</i>	12
Lezingen	12
Het “wandelschema” & “Korte Tour”	12
“De Woelratten” 2012	12
Programmaoverzicht 2012 Vogelwerkgroep	12
Werkgroep Bloeiende Bermen	12
<i>Bijzondere Waarnemingen</i> vervolg van pagina: 6	13
Zomer 2012: Nat begin met Hittegolf. Zwarte Ooievaars en Keizersmantels gezien!	16
Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!	20
<i>Eijsden wordt Bleeker</i>	20
<i>De Basse-Meuse (24)</i>	20
Bonne Ville Huy (Hoei)	20
De Bonne Ville Looz (Borgloon)	21
De Bonne Ville Maaseik.	22
<i>Haawt g'r òdòch zoe vaan Eèsde ...</i>	23
<i>Het Bestuur</i>	24

walpot (drukkerij

VAN DE REDACTIE

De vakantie is weer voorbij. Dat betekent dat het de afgelopen periode rustig was met de activiteiten van het IVN, geen overzicht in dit nummer van wat er geweest is.

Maar natuurlijk is er wel van alles te beleven en te zien geweest. Dit komt tot uitdrukking in de gemelde waarnemingen.

Tevens treft u aan de vaste rubrieken: "Viskes Vange" en "De Basse Meuse". Ook in dit nummer weer een gedicht van Jeanne Theunissen.

Veel leesplezier!

PDB

Ter herinnering: de agenda en "De Wissel" (in kleur) zijn ook elektronisch beschikbaar op internet! Tik onderstaande link in uw browser:

http://members.home.nl/peter.de.bie/_sgg/m3_1.htm

VAN HET BESTUUR

Doeprijs 2012:

Stem op uw favoriete activiteit of project

Dit jaar reikt het Districtbestuur van IVN Limburg voor de 5^e keer de tweejaarlijkse Doeprijs uit. Met de Doeprijs belooft het Districtsbestuur mooie initiatieven en inspirerende projecten, plannen, lesbrieven en activiteiten van IVN-afdelingen in Limburg. Niet alleen een deskundige jury kiest de winnende activiteiten en/of projecten. Ook u als Limburgs IVN-lid kunt uw stem geven!

Jury- én publieksprijs

Een deskundige jury kiest drie activiteiten en/of projecten uit op basis van vastgelegde criteria. Nieuw dit jaar is dat ook alle Limburgse IVN-leden via internet kunnen stemmen op hun favoriete activiteit of project. Alle prijswinnaars presenteren hun initiatief tijdens de Districtsledenvergadering op 10 november 2012 in Helden. Daarnaast worden de winnende activiteiten en/of project toegelicht in een artikel in de Natuurgids.

Uw stem uitbrengen

Op www.ivn.nl/limburg vindt u een link naar alle inzendingen van de Doeprijs 2012. De inzendingen zijn geplaatst met een beschrijving en beeldmateriaal (foto's en eventueel filmpjes). Bekijk de inzendingen en stem op uw favoriet. Wat spreekt u het meeste aan? Stemmen kan van maandag 8 tot en met zondag 22 oktober.

IVN Limburg

Digitalisering (herinnering)

Indien u uw e-mail adres doorgeeft aan de secretaris kunnen we u ook tussendoor van activiteiten op de hoogte brengen. Ook De Wissel krijgt u dan, in kleur, via email binnen.

Daarom de oproep om indien je voorzien bent van een e-mailadres dit aan onze secretaris Jacques Piters door te geven. Het adres is

jacques_piters@hotmail.com (let op _ streepje tussen jacques en piters!)

Het bestuur

VISKES VANGE (2)

Of bepaalde inheemse vissen ruim vier decennia geleden al beschermd werden door natuurwetgeving zou ik zo niet weten. In ieder geval kan ik mij niet herinneren dat dit toen al een rol speelde. Wel bestond er enig besef bij de jonge jeugd dat er zoiets bestond als een visseizoen en ondermaatse vis. En dat je voor een hengel een “vergunning” moest hebben.

Ondergetekende heeft ook nog wel met een bamboehengel op de “buis” gestaan, die onderaan de Diepstraat uitkwam en een flink eind in de Maas lag (loodrecht op de stroming). Ook ik ken het spannende gevoel “beet” te hebben en een “Ejbelke” (Alvertje) uit de Maas te halen. Dat moet wel een oergevoel zijn, een soort jachtinstinct. Hetzelfde gevoel als bij “viskes vange”, met hand, schepnetje en emmertje.

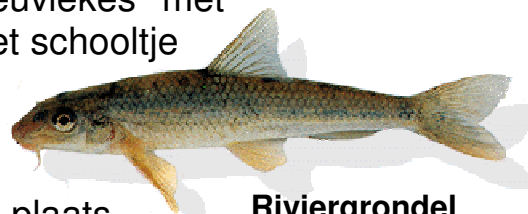
Op de één of andere manier lag het vissen met de hengel me niet helemaal. Ik beperkte me na het betreden van de middelbare school voornamelijk tot waarnemen, waarbij ook nog wel eens wat “Baeëskes” (Stekeltjes) of “Geuviekes” (Grondeltjes) werden gevangen voor de tuinvijver. De soortenkennis was na een jaar of zes aan de Maas behoorlijk op peil gebracht. Natuurlijk zag je ook vaak welke vissen er door de hengelaars uit het water werden gehaald en in het “laefnêt” belandden.

Na verloop van tijd werd er een rubberbootje aangeschaft waarmee je op de ondiepe Maas kon roeien en in het water kon kijken. Ook de kano was een geliefd vaartuig. Sommigen hadden een “sjloep” of “sjlöpke” (sloepje).

In de winter werd er op drijfhout gevist. Er bestond bij sommigen een jutterscultuur, waarbij een “fermêt” de meest waardevolle buit was. Deze houten stuwpalen wilden nog wel eens losraken bij hoog water. Fermêtte werden vroeger in Eijsden wel in huizen of schuurtjes toegepast, bijvoorbeeld als dakbalkje (“traef”). Ze zijn herkenbaar aan de metalen ring bij de “kop”.

Terug naar de vis. Na het “kuut sjeute” of “geete” (het “gieten” van de eitjes door de volwassen vissen) kwamen de jonge larfjes uit. Dit was (en is) in de ondiepe Grindmaas goed waarneembaar (als men er met zijn neus bovenop gaat). Veel meer dan wat verblijven op de bodem doet zo’n doorzichtig larfje met zijn donkere ogen nog niet. Eerst moet het voedsel uit de dooierzak opgebruikt zijn en dan moet de zwemblaas gevuld worden met lucht. Bij het uit-

groeien tot exemplaren van enkele centimeters vormen zich daarna schooltjes razendsnelle visjes. Omdat de soorten dan nog vaak moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn, worden ze voor het gemak ook nu nog wel aangeduid als “kleng Eijbelkes”. De Alver was vroeger namelijk een massaal in de Maas voorkomende soort, waarover later meer. Sommige soorten waren als jong visje wel al duidelijk herkenbaar, bijvoorbeeld de “Geuviekes” met hun stipjes en baarddraden. Die zwommen vaak in het schooltje “Eijbelkes” en “Rutskes” (Voorntjes) mee, maar dan wel een etage lager, vlak boven de rivierbodem. Uiteraard verschillen de namen per landstreek of dorp en in de tijd, ja zelfs bij sprekers uit dezelfde plaats.

Riviergrondel

Voor de één zijn alle kleine visjes “Eijbelkes” of “Sjtaeëkelbaeëskes”, terwijl de ander deze laatste naam alleen gebruikt voor de hoekig door het water schietende echte Stekeltjes, waarvan de jongen een herkenbaar strepenpatroon hebben. En wat dacht u van de “Guppies”? (in andere delen van Nederland). Voor sommigen is ieder klein visje er een Guppie, terwijl het eigenlijk een aquariumvisje uit de tropen is. Ook het geslacht van de naam kan onduidelijk zijn. Is de Karper als soortnaam nu mannelijk of vrouwelijk (in het dialect)? Met andere woorden: is het nu “nne Kèrp” of “n Kèrp”? Soms worden beide varianten gehoord.

Meestal is er geen twijfel. Het is bijvoorbeeld (in het Eijdsens) altijd “nne lel”, “nne Sjnoek” (een Paling, een Snoek). “E Sjneukske” (een Snoekje, van een centimeter of zeven) was in mijn tijd de grootste trofee. Een jong Snoekje is een kopie van een volwassen Snoek en werd maar zelden aangetroffen door de viskesvangers. Bij een ontmoeting met zo’n sierlijk dier hield je de adem in. Het diertje “stond” meestal eerst stil in het water en begon vervolgens door het water te glijden. Daarna schoot het er pijlsnel vandoor en met veel geluk was dat in je netje. Dan wou je aan iedereen laten weten dat je “e Sjneukske” had gevangen en was je seizoen gered.

Het wonen aan een rivier kent bepaalde gevaren. Zeker vroeger, toen de meeste mensen niet konden zwemmen. Enkele eeuwen geleden vielen er zelfs nog veel slachtoffers bij overstromingen. Bijvoorbeeld in 1643, toen het water nog beduidend hoger kwam dan in 1926. Het hele dorp Obbicht spoelde toen weg, inclusief de kerk. Het dorp werd op een andere plek weer opgebouwd.

Aan de Maas werd in mijn tijd nog gewaarschuwd voor “driejkóóleke” (verraaderlijke stromingen) en voor het “Haokemenneke”. Dit was een onooglijk mannetje, dat in het water leefde en kinderen, die te dicht bij het water kwamen, met een haak meetrok. Op deze manier werd je het gevoel bijgebracht, dat je moest opletten voor het water. Hoe mooi die blinkende visjes met hun kleuren, stippen en strepen ook waren!

Jacques Piters

NIEUWE HEILIGEN (3)

2 juli	Dag van de Architectuur.	4 sept	Duurzame
5 juli	Europese BIG JUMP.		Dinsdag.
9 juli	Ontdek de natuur dag voor kinderen.	7 sept	Wereld Haven Dagen.
21 juli	Wereld ALS Dag.	8 sept	Open Monumenten dagen.
23 juli	Roze Maandag.		
23 juli-1 aug	Nationale Jamboree.	11 sept	Wereld Eerste Hulp Dag.
27 juli-12 aug	Olympische Zomerspelen.	18 sept	Prinsjesdag.
28 juli	Nationale Strandedijkendag.	21 sept	Internationale Dag van de Vrede.
4 & 5 aug	Teldagen vlinders in uw tuin.		Wereld Alzheimer Dag.
12 aug	Dag van de romantische muziek.	22 sept	Burendag.
13 aug	Dag van de linkshandigen.	24 sept	Start Week van het landschap.
30 aug	Benelux nacht van de Vleermuizen.		
29 aug-9 sept	Paralympic Games.	27 sept	Wereld Toerisme Dag.
1 sept	Nationale Indië herdenking Roermond.	28 sept	Wereld Doven Dagen.

In deze vakantieperiode blijkbaar weinig aandacht voor Provinciale, Nationale, Internationale- of Wereldzaken. De VN riepen 2012 uit tot Jaar van de Coöperaties.

Wel waren er dagelijks over het hele land plaatselijke zaken te beleven die als uitermate belangrijk bestempeld werden. Zoals: Floriade, Sneekweek, Markten, Gronings Ontzet, Preuvenement, Diepstraatfeesten etc. etc.

Gecollecteerd werd er wel. Voor de Stichting KWF Kankerbestrijding, Stichting Prinses Beatrix Fonds, Nierstichting Nederland, Stichting Fonds Verstandelijk Gehandicapten, Stichting Dierenbescherming.

Jean Creuwels

BIJZONDERE WAARNEMINGEN

- 26.05 Jef Kempener meldt dat er dit jaar geen Boerenzwaluwen naar zijn schuur in Maarland terug gekomen zijn. Dat is voor het eerst sinds dertig jaar! Overigens lijkt het erop dat de Zwaluwen een flinke mep hebben gekregen Ook elders zijn minder Boerenzwaluwen, minder Huiszwaluwen en minder Gierzwaluwen gezien.
- 27.05 Weer een avond zonder Dassen. Wel 1 fraaie Steenmarter en 3 Bosuilen. Dhr. Victor Dassen(!) ziet een grote dode Das liggen langs de Rijksweg ten zuiden van Maarland. Op dinsdag opgehaald door de Gemeente.
- 30.05 Irene gaat ook een avond genieten van de Vossen van 26.05. Na een poosje gingen de jongen met de moeder op pad. Zij zag 's middags ein-

delijk weer eens één Levendbarende Hagedis bij De Beuk.

- 31.05 Hoewel sporen erop wijzen dat de Das de kunstburcht gebruikt, heb ik er 2 avonden voor noppes zitten posten. Wel Konijnen aan de lopende band waaronder 1 grote gitzwarte en 1 kleine gitzwarte.
- 01.06 Met Joost e.a. naar het natuur reservaat van Enneille, een plaatsje in de buurt van Durbuy. Een pracht landschap dat gespaard is gebleven van de gevolgen van de grootschalige landbouw. Er is nog sprake van de even zeldzame als merkwaardige confrontatie tussen natte, half natuurlijke weiden in de vallei en droog, schraal grasland dat zich ontwikkeld heeft op de leisteenformaties, 300 miljoen jaar oud, op de heuvelflanken. Bij het binnentreden al direct de zang van de Nachtegaal, die wij ook te zien kregen. Bert was al content. De bloemenpracht, qua aantallen en soorten, bleek inderdaad uniek. De Harlekijnorchis was helaas al uitgebloeid. Voor mij was de waarneming van een volwassen Ringslang alleen al de reis waard, 2*1½ uur vanuit Margraten. Joost schafte zich toch maar een topowandelkaart aan voor een volgend bezoek.
- 03.06 In Mheer valt de Bronk volledig in het water. De processie trekt niet uit. Vele huisvrouwen blijven zitten met het lekkere eten en de vlaaien daar er minder familie komt opdagen.
- 04.06 Ondanks de regenbuien trotseren in Mheer de Schutterij, de Harmonie, de Jonkheid en hun aller aanhang het weer om de traditie in ere te houden. Ook ik ben deels van de partij. Van te voren even naar ons Hazelworm plekje en jawel hoor: 4 fraaie exemplaren present plus ook nog 1 Levendbarende Hagedis. Aan het buffet bij een glas bier praten over het gering aantal Dassen dit jaar in Mheer.
- 05.06 Ietsje te koud maar vochtig, toch wel Hagedissen en Hazelwormen weer. Op de Hierderberg en directe omgeving zie ik wat exemplaren. Op de verstoorde burcht langs de Bernauwerweg zit toch nog minstens één koppel Dassen met jongen. Zij laten zich om 22.35 uur zien aan Martin en Marie-José.
- 06.06 Irene ziet op de Trichterberg op een vanouds goed bewoonde burcht eindelijk pa en ma Das met maar liefst 5 jongen. Vier van ongeveer gelijke grootte en één mini exemplaar.
- 07.06 Een Koekoek begeleid mijn observatieavond, tot 22.30 uur laat hij zich horen. Geen wild overigens. In het kilometerhok ten westen van het spoor bij de Zeep huizen wel meer dan 200 Konijnen.
- 08.06 Nu met Frans Jongen e.a. 20 personen Voetspoor 246 (zie De Wissel dec. 2011) onder Visé gelopen. Uitstekend wandelweer, wat winderig maar droog. Geen vlinders, weinig vogels, twee Eekhoorns. Het was een echte groene tocht met o.a. weilanden vol met allerlei bloemen. De begroeiing van de hellingen met de leisteen ondergrond viel wat tegen voor

een niet-plantenkenner als ik. Wel plaatselijk heel veel Daslook en wampel een bord waarop meertalig aangegeven stond dat die plant niet geplukt of uitgegraven mag worden! Die Belgen (Walen) toch!

- 09.06 Komende winter zal er weinig te genieten zijn van de vogels langs de Bronckweg. Er staat Maïs evenals op een ander perceel. Het hamster-vriendelijk beheer lijkt voorbij.
- 10.06 Marie-José kan volop genieten van de Dassen op de burcht langs de Bovenste Bernauwerweg. Een bevestiging dat ondanks de grove verstoren de Dassen gebleven zijn. Zij telt zes jongen, dus twee koppels met jongen. Dit jaar géén Vossen op de burcht.
- 11.06 Heel wat weggebruikers melden: Jean, ik zie het hert niet meer. Inderdaad het Damhert dat tussen de koeien van Dhr. Duijsens in Mesch leefde is al enige dagen foetsie.
- 12.06 Ik sta op de bus te wachten langs de Rijksweg als er één Kleine Bonte Specht landt op de stam van een acaciaboom vlak voor mijn neus. Een Sperwer pakt een Mus in de voortuin van Irene.
- 13.06 Bij Schrijnemakers in Rijckholt zijn de Boerenzwaluwen wel teruggekeerd. Zij huizen met zijn allen in één schuur en doen het uitstekend.
- 17.06 Dhr. Jan Waber meldt verheugd: Jean, bij mij langs de Rijksweg tussen Gronsveld en Rijckholt hebben voor het eerst in veertig jaar Huiszwaluwen een nest gebouwd. En in een keer zelfs liefst 4 stuks! Tegenover Jan's huis een zee van Korenbloemblauw in een weiland!
- 18.06 Trots staan zij op 75 meter afstand voor mij en denken blijkbaar wat is dat voor een tweebeinig schepsel: een méérjarige reebok plus een twééjarige reebok en een fraaie Ree. Als ik mijn kijker beweeg gaan zij er met volle muziek vandoor. Op hetzelfde weiland drie Hazen, zes Konijnen en maar drie Dassen.
- 18.06 Een rampzalige Bronkmaandag voor boer Pinckers uit Mesch. Tijdens het noodweer worden langs de Ezelsweg vier dikbilkoeien van hem door de bliksem dodelijk getroffen.
- 19.06 Een buitenles, verzorgd door 3 Creuwels'en, met als thema "De Das" voor de kinderen van groep 5 van de Basisschool De Cramignon. Voor de kinderen vooral een kennismaking met het gebied van de Zevenheuvelen waar zij in de pauze heerlijk konden ravotten. Onderweg ook de dode dikbillen.
- 19.06 Op een afrasteringpaaltje langs de Witgrubbe zit zowaar één Le-

Citroenvlinder (zie pag. 19)

vendbarende Hagedis. Dat was al weer jaren geleden. Ze zijn er dus toch nog! Broer Jef ziet een Vos langs de Maas bij de monding van de Voer. Ook hoort hij nog de Koekoek. Verder broedden er bij zijn huis aan de Gr. De Geloeslaan zowel een koppel Grauwe Vliegenvangers als een stel Zwarte Roodstaarten. IJverig wordt er af en aan gevlogen om de kroost te voeren. De Muurhagedissen doen het goed. Een Eekhoorn komt rustig walnoten uit de voederkast halen terwijl er mensen op het tuingazon zitten. Een Ooievaar bij GP46.

- 20.06 Broer Martin gaat in Mheer met zijn petekind observeren op dezelfde plek als ik op 18.06. Ook nu Reeën, Reebokken en Hazen. Plus zes jonge Dassen. En op ons plekje 2 grote Hazelwormen.
- 21.06 En Vos floept om 10.23 uur voor mij de kunstburcht in Maarland binnen. De Levendbarende Hagedis van 19.06 bij de Witgrubbe is weer present. Zo te zien een zwanger wijfje dat zoveel mogelijk zonnewarmte tracht op te vangen door zich plat te drukken op het paaltje. Op het pad een dode Wezel!
- 22.06 Het bos van de baron in Mheer wordt verlicht door duizenden vuurvliegjes.
- 23.06 Langs de weg Mariadorp-Withuis staan tussen de blauwe Slanke Grasklokjes staan enige witte exemplaren. Ook op de helling bij De Beuk komt dit verschijnsel voor.
- 24.06 Sint Jan, mijn naamdag, verregent. Voor heel wat buitenactiviteiten een flinke tegenvaller. Neef Hub vangt een Meerval van 119 centimeter. Volgens de traditie roepen er geen Koekoeken meer na Sint Jan. Zij zijn al vertrokken naar Afrika, tot in Kameroen toe.
- 24.06 Mevr. Pachen moet 's ochtends in alle vroegte stoppen op de kruising van Köbbesweg en Schaapbroeksweg. Er zitten héél veel Konijnen, van alle groottes op de weg voor haar auto, die niet zonder meer weggaan! Een Bunzing steekt de Kampweg over.
- 25.06 Dit jaar nog geen Kersen etende Dassen gezien in het weiland van de familie Stoffer. Nabij de Kapel van Rijckholt staat een pas aangeplante hoogstam kersenwei vol met Klaprozen en Korenbloemen. Rood en Blauw.
- 26.06 Er wordt gewerkt in en aan de Voer bij de woning van mijn broer Jef. De beek is afgesloten vanaf de brug over de straat tot aan de waterval voor Jef's woning. Tot zijn grote verrassing zijn in de modder duidelijke prenten te zien van de Bever. En als toetje zelfs knaagsporen aan het hout van de barricade! Bij Jef in de tuin twee Grote Bonte Spechten om beurten actief. Zij nemen een stukje walnootschil in de bek en slaan daarmee tegen de boomstam.
- 27.06 Een mij tot op heden onbekend bosje, waarin Orchideeën groeien,

in de Province de Liege bezocht. Op nog geen kilometer afstand van het Bat van Eijsden! Mijn informanten hebben niets gefantaseerd. Een formidabel aantal planten van wel 5 soorten. Kleine Keverorchis, Bijenorchis en Bergnachtorchis haal ik er uit. De overige waren nagenoeg uitgebloeid. Ik heb wel de indruk dat er gericht beheer nodig is. Vooral de Bijenorchissen waren povertjes. Laaank en slaaank!

- 28.06 Wilt u overigens eens Konijnen zien, fiets dan maar eens vanaf de kruising van de Parrestraat en het spoor over het pad aan de westkant naar het Noorden tot aan de Schaepbroekweg in Gronsveld. In de vroege ochtend of late avond. Met een beetje geluk ziet ook Reintje de Vos.
- 29.06 Op St. Amand wordt al de 3e Gras oogst binnengehaald.
- 01.07 Langs de Kampweg ligt een dode Egel.
- 01.07 Inmiddels een traditie: gelokt door de klanken van de Cramignon uit Maarland en Oost komen de Dassen vroeg naar buiten. De kleintjes gaan ravotten en de ouders verzorgen hun vacht en onderhouden zich met elkaar. Van 21.10 tot 21.45 uur tel ik 11 stuks waaronder 6 jongen.
- 03.07 Melding van een kleine dode Das aan het begin van de Steenbergweg achter het Mariadorp. Inderdaad een jong van dit jaar constateer Martin. Dat is al de 3e dode das op die plek dit jaar!! Ook op 1 en 7 april j.l.
- 04.07 Langs de Linderweg in Eckelrade wordt het eerste graan geoogst.
- 05.07 De drie vissende musketiers van Laag-Caestert slaan toe op de Maas. Glen haalt er een Meerval van 180 cm en 45 kilo uit; Hub eentje van 160 cm en ruim 35 kilo; Paul moet het doen met een Snoek van 120 cm! Samen zien zij tijdens één uur vissen zes Bevers in de Maas. Ik heb minder geluk, er laat zich geen Das zien.
- 07.07 Een ouderwetse waarneming van Hazelwormen bij De Beuk, een heel kluwen onder een brok vuursteen. In Mheer staan er enkele Breedbladige Orchissen zomaar langs de grote weg.
- 08.07 Ook zonder de Cramignon muziek laten de Dassen zich zien. Nu tel ik op dezelfde burcht als op 01/07 veertien dassen, waaronder 8 jongen. Eén nest van 5 en één nest van 3 iets kleinere jongen.
- 11.07 Niet te geloven. Tijdens wandeling Schimmert via Strabeek naar Geulhem iets voorbij Café Tivoli het kadaver van een jonge Das in een paardenwei. Op 28 Juni vonden wij tijdens een tocht met Joost een dode Das iets voorbij de Geulhemmermolen. Ga je daar langs de Geul twee keer wandelen vindt je telkens een dode Das!
- 10.07 Onder de Kruideniersperenboom liggen de vruchten gezaaid. Elk jaar iets kleiner en minder in aantal.

Zie verder op pagina: 13

DE WOELRATTEN

Juni

Vanwege de vroege vakantie in het zuiden, is juni alweer de laatste activiteit van het seizoen.

Met 12 kinderen zijn we richting Sint Pietersberg getogen om vanaf Slavante een wandeling door de Zonneberg groeve te maken.

Voor de kinderen altijd weer spannend: de duisternis, de stilte, de tekeningen, de verdwaalde monniken, de schuilkelders, de

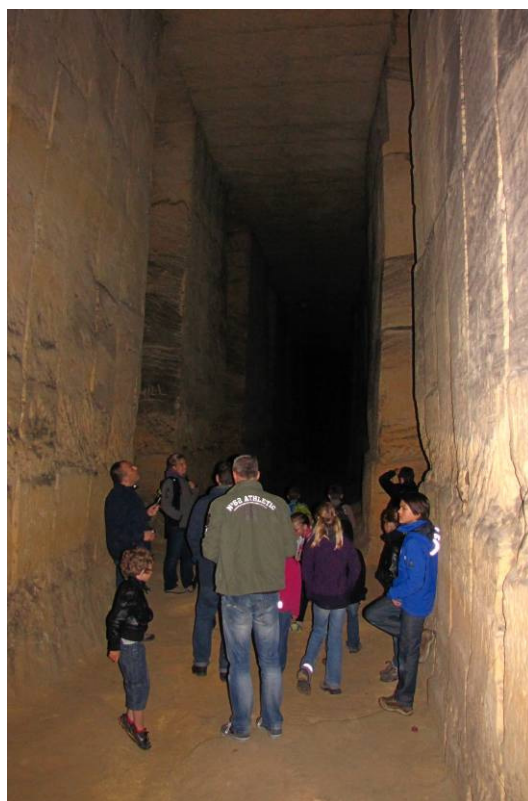
kerk, de namaakdruipsteen en natuurlijk een tochtje met de handen aan de muur, terwijl de lampen weg zijn!

Leden

De Woelratten zoeken nog steeds nieuwe leden. Dus als u kinderen, kleinkinderen, neefjes of nichtjes heeft in de leeftijd van 7–12 jaar, met belangstelling voor de natuur, maak ze een attent op de jeugdclub “De Woelratten”.

PDB

AGENDA 2012

Lezingen

25 sept	J. Rademakers: Zonder Bijen geen leven	20.00 uur
29 okt	M. Engels: Orchideeën	20.00 uur
17 dec	Jaarafsluiting, onderwerp n.t.b.	20.00 uur

De Dassenburcht is open vanaf 19.30 uur en wij beginnen stipt om 20.00 uur. Inclusief pauze tot 22.15 uur. Zodra verdere gegevens bekend zijn volgt tijdige publicatie in de regionale pers. Getracht zal worden in elke laatste week van een maand een spreker te vinden. Houdt de lokale pers dus in de gaten.

Het “wandelschema” & “Korte Tour”

26 sept	Eijsder Beemden, 8km	11.00 uur
24 okt	Mheer/Voeren, 9km	11.00 uur
5 dec	Eijs/Trintelen, 8km	11.00 uur

De wandelingen starten steeds om 11.00 bij het Cultureel Centrum in Eijsden en worden tijdig aangekondigd in de *Etalage*.

Verdere informatie bij Rosa Vranken 4091606 of Willy Theunissen 4091891

“De Woelratten” 2012

15 sept	Zaterdagactiviteit (thema nog te bepalen)	10:00 uur
8 okt	voorbereiden	20:00 uur
27 okt	Zaterdagactiviteit (thema nog te bepalen)	10:00 uur
5 nov	voorbereiden	20:00 uur
17 nov	Zaterdagactiviteit (thema nog te bepalen)	10:00 uur
3 dec	voorbereiden	20:00 uur
15 dec	Zaterdagactiviteit (thema nog te bepalen)	10:00 uur

Programmaoverzicht 2012 Vogelwerkgroep

Datum	Tijd	Activiteit	Trefpunt/contact

Wil je deelnemen aan een excursie (behalve die naar de Eijsder Beemden), meld je dan s.v.p. aan bij Ed Bayens (ed_bayens@yahoo.co.uk; tel. 4091024).

Aan de activiteiten van de vogelwerkgroep kan in principe elke IVN'er deelnemen.

Hebt u belangstelling om vogelaar te worden? Bel!

Leiders Wiel Wijckmans (4081941) en Paul Wijckmans (3645344).

Werkgroep Bloeiende Bermen

Voorlopig programma:

28 sep	kade het Bat selectief wieden	13:30 uur
26 okt	vertrek per auto; bezoek groeve (Curfs indien toegankelijk, anders andere groeve)	13:30 uur
30 nov	nog in te vullen	13:30 uur

Bel of mail even naar Tineke 043-3521109 of tineke.de.jong@kpnplanet.nl als je belangstelling hebt om een keer mee te gaan. Soms wijzigen we ons plan.

BIJZONDERE WAARNEMINGEN VERVOLG VAN PAGINA: 6

- 12.07 Broer Jef heeft nog geen jonge Muurhagedissen gezien. Het wordt tijd dat er eens 2 weken warm weer komt. Jef geniet wel van de vogels en de Eekhoorntjes. Ook een Egel loopt over de Voerbrug.
- 13.07 Jef Spons, tegenwoordig correspondent uit Breust, voorheen uit Mesch, laat weten: Jean ik zag een dode Wasbeer langs de weg in Petit-Rechain. En bij kennissen van Jef in de Prins Hendrikstraat is een nest Grote Bonte Spechten uitgekomen. Ook daar in de tuin jonge Eekhoorntjes. Graanoogst in de Daor.
- 14.07 Langs de Bronckweg is het graan plat geslagen door de regen. Liefst 34 mm vandaag. Klanten van De Zwaluw zien twee steenmarters de weg oversteken. Ietsje oostelijker bracht er eentje een minder gewaardeerd bezoek aan de auto van een Gronsveldenaar.
- 17.07 Bij de bank in de Daor roept nog steeds een Vroedmeesterpad. Vijf Reeën lopen voor mij over een burcht. Ook een Vos laat zich zien. De Dassen kwamen pas toen het donker was, aantal en grootte n.t.b.
- 18.07 Eén Koninginnenpage en vier Gehakkelde Aurelia's op de Vlinderstruiken in de tuin van Irene.
- 19.07 Na ettelijke vergeefse pogingen kan Marie-José toch vaststellen dat de dassenburcht aan de oostkant van het Mescher Plukbos bewoond is door een stel Dassen met vier jongen. Ik moet constateren dat de burcht aan de overkant leeg is.
- 20.07 Onze Ster-wandeling van 2 september rond Drielandenpunt voorge-
lopen. Een pittige tocht.
- 21.07 Op de afrastering paaltjes langs de Witgrubbe toch weer 1 adult en 1 sub adult Levendbarende Hagedis.
- 23.07 Drie spelende jonge Bunzingen houden mij bezig. Eéntje komt zelfs tot aan mijn voeten poolshoogte nemen. Op de Ezelsweg zit een Das ijverig te smullen van de portie Kersen die daar neergelegd zijn.
- @ 25.07 Netty Hornstra mailt ons: op 25 juli bij 25 graden bezoekt de Kolibri-vlinder enkele malen het zeepkruid en doet ook een Blauwtje zich tegoed in de tuin. Na elke serie regendagen zijn er, ondanks de sombere berichten, steeds weer verheugend veel insecten op de bloeiende bloemen.
- 29.07 Er komen massa's vliegend Mieren uit de bodem van de tuin bij mijn broer Jef. Een waar feestmaal voor de Muurhagedissen. Duidelijk te zien dat zij enkel de grootste exemplaren pakken. Overigens laten zij de gewone Mieren met rust.
- 30.07 Om 22.06u loopt een Ree met haar 2 Kalfjes over de Voerenweg. Op de Kapelkesstraat vind ik de gekwetste rups van het Grote Avondrood, dat is een nachtvlinder.

@ 01.08 In de maanden juli en augustus ziet Peter De Bie verschillende keren een Wezel de weg oversteken bij de kruising Boomkensstraat-Rijksweg. Een paar keer de Boomkensstraat van noord naar zuid, maar ook de Rijksweg van west naar oost. Is het telkens dezelfde? Of willen die Wezels niet “wonen in de natuur met de bakker op de hoek” en verlaten ze massaal “Nieuw Poelveld”?

- 04.08 Een moervos en 2 van haar jongen kruisen mijn pad.
- 05.08 Op een Vlinderstruik, met witte bloemen, langs de Steegstraat in Mheer zitten 17 Dagpauwogen te smikkelen. Ik zie één Argusvlinder die ik overigens de laatste dagen ook op enkele andere plekken heb gezien.
- 05.08 Mijn tocht Mheer-Voeren-Mesch-De Heeg gemaakt. Geen wild op 4 poten gezien. De eigenaar van het Hoogbos heeft een aantal sluikpaden door zijn gebied afgezet. De wandelaars worden nu gedwongen over het oude pad, dicht begroeid en vaak modderig, te lopen. Een deel der afzetting is al vernield door passanten die dat maar niks vinden. Er vallen regendruppels als ik bij mijn eerste Hagedissen gebied kom. 500 meter verder regent het niet meer en komt de zon te voorschijn. Even pauzeren en warempel, ik krijg Levendbarende Hagedissen op de afrastering paaltjes te zien. Zowel vijf volwassen als vijf jonge exemplaren.
- 07.08 De Dassen zijn blijkbaar naar Londen, ik krijg er al enkele dagen geen te zien.
- 08.08 IVN'er Dhr. Souren, postbode in het dagelijks leven en vaste melder van waarnemingen tijdens zijn ronde, ziet een grote dode Das liggen op de splitsing van Steenbergsweg en Ezelsweg. Dat is al de vierde van dit jaar op die plek! Controle levert op dat het een wijfje is van 80 cm lengte en heel zwaar.
- 08.08 Langs de Daorgrubbe fladdert één Distelvlinder. Op een aantal afrastering paaltjes zitten jonge Levendbarende Hagedissen. Een van enkele dagen oud, 6 anderen al wat ouder.

- 09.08 Het Waterschap zet wel een bijzonder schaap in om een spaarbekken struikvrij te houden!
- 10.08 Met Joost e.a. Voetspoor 227 uit 2009 rond en door het dal van de Warche gelopen vanuit Waïmes. Een fraaie afwisselende tocht bij warm weer. Kilometers boeiende, bloeiende bermen! Overwegend geel, paars en blauw. Heel

wat bijzondere planten. Grote tegenvaller was het aantal vlinders qua soorten en qua hoeveelheid. De vogels waren volop vertegenwoordigd met als toppeur de Rode Wouw. Ook lieten zich Hagedissen zien.

- 11.08 Mijn broer Jef meldt: Jean ik zag net om ca. 11.45 uur negentien Notenkrakers in een van de oude hoogstambomen in de Eijsder Beemden langs de Trichterweg ter hoogte van de rustbank. Inderdaad een niet alle-

daagse waarneming in onze contreien. Die vogels zijn blijkbaar op trek. De 4e grasoogst langs de Voerenweg ten zuiden van de Maarlanderweg.

- 12.08 Kadaver jaarling Das langs de Piemert. Ik vind een Zee-egel op de Dassenburcht in het Branderbosch.
 - 17.08 Melding dode Das langs Banholtergrub. Broer Martin ziet twee IJs-vogels boven de Voer.
 - 18.08 Op het weiland langs Colombo zitten meer dan 30 Witte Kwikstaarten. Het is altijd hetzelfde scenario. Als je er langs fietst of loopt blijven ze rustig zitten foerageren. Stop je om een foto te nemen dan vliegen ze op en gaan enkele meters verder weer neer. Het zijn zo te zien allemaal jonge vogels, nog niet op kleur.
 - 19.08 Ree met 2 kalfjes in een weiland langs de Boesjegrub in Mheer. Uit de Maïs onder Rijckholt komt een wijfje Everzwijn. Een jager, die op de reebok zit, maakt van deze buitenkans gebruik om haar vakkundig neer te leggen. Ruim 90 kilo!
 - 22.08 Ik zie drie jonge Muurhagedissen. Links en rechts zie je al hele groepen Zwaluwen, bezig met verzamelen voor de trek.
 - 24.08 Met Joost e.a. enige uren doorgebracht op en rond de Mechelse Hei in de Hoge Kempen. Een verrassend fraaie tocht. De naam Hoge Kempen is wel terecht, van op sommige toppen zagen wij ons hele Zuid-Limburg. Plus een blik over de vroegere mijngebieden van Genk, Waterschei, Winterslag, Eisden. Indruk maakte ook de SIBELCO groeve waar nog steeds zanden gedolven worden. Door de week mag je er als wandelaar niet in, tijdens het weekend wel. Kom daar maar eens mee aan bij ons! Nog wat bijzondere waarnemingen: Rugstreeppadden, Blauwvleugelsprinkhanen, Boomvalken en bloeiende Gaspeldoren. Vraag: Een vrouwelijke Sprinkhaan is dat een Sprinkhen?
 - 24.08 Irene vindt een dode wijfjes Das op een burcht!
 - 28.08 Korte wandeling door Fagnes de Banneux goed voor heel wat Breedbladige Orchissen in de bermen.
 - 28.08 's Avonds melding dode Das langs de Keerestraat tussen Eckelrade en Cadier en Keer. Vanaf 20.30 uur Dassen observatieavond begeleid door gerommel uit het Westen en plots vuurwerk flitsen. Inderdaad, het is het laatste weekend van augustus. Dan is er in Zussen zomerkermis die op woensdagavond afgesloten wordt door vuurwerk. Op maandag is er konijnkappen en op dinsdag een wielerkoers.
- @ 01.09 Jan Speckens mailt: bij dezen de melding van een gevonden Bosuil. Deze is verkeersslachtoffer geworden. Gevonden langs de Sint Geertrui-derweg, Savelsbos, ter hoogte van de parkeerplaats. (N50.78709 E5.75025 op 1 september 2012 om 11.15 uur).

Jean Creuwels, met dank aan de melders

**Zomer 2012: Nat begin met Hittegolf.
Zwarte Ooievaars en Keizersmantels gezien!**

Allereerst een paar lentewaarnemingen: Jacques van Mastrigt zag in het voorjaar het Bont Dikkopje in de Schinveldse bossen. Ondergetekende zag op 26 mei langs het Albertkanaal Dwergblauwtjes, Kaasjeskruidikkopjes, een Levendbarende Hagedis en een Beekrombout (een gele Libel met blauwe of groene ogen).

2 juni. Het dijkje van de Eijsder Beemden (Trichterweg) staat vol met Rode Klaver. Een Koninginnenpage en wel 22 Kleine Vosvlinders doen zich tegoed aan de nectar.

3 juni. In de ochtend zware regen. Maximumtemperatuur Beek-Maastricht: slechts 11.8 graden! Daar word je niet vrolijk van.

7 juni. Op het dijkje bij de Trichterweg, 31 exemplaren Kleine Vos en een Vals Witje. Later zie ik vanuit mijn raam aan het Veldje de wolken in de lucht zeer snel bewegen. Die avond zijn er windhozen in Liedekerke, Tongeren, Zutendaal en in Montfort.

10 juni. Bronk. De processie heeft goed weer. Bronkmaandag verloopt regenachtig. Op Bronkdinsdag is er na eerst zon een enorme bui tussen ongeveer 16.45 en 17.05u, die de feestgangers in de Diepstraat doet samendrommen onder parasols en zonneschermen.

17 juni. Vele Dambordjes vliegen samen met enkele nog aanwezige Veldparelmoervlinders op de Thier de Lanaye. Bij de planten veel Ratelaar (geel) en Ogentroost (klein en wit). Daarnaast Wondklaver en Hopklaver gezien.

18 juni. Rond 07.30u onweer. Daarna felle zon. Ma ziet een jonge Eekhoorn in de Drekkesteeeg.

23 juni. De Lavendel in de tuinen kleurt zeer blauw. Bij de Duivelsgrot een Kleine Parelmoervlinder. Bij Petit Lanaye bloeit al wat Wilde Marjolein.

27 juni. Zeer benauwd weer. Op 28 juni is het zelfs tropisch in Limburg (Ell 30.4 graden). Beek (vliegveld) op het plateau noteert 29.8 graden. Buddleia en Liguster geuren sterk.

30 juni. Felle opklaringen bij een graad of 25. Kleine IJsvogelvlinders in de Weerterbossen.

1 juli. Opmerkelijk verschijnsel: "Lichtende nachtwolken" (ook in Eijsden te zien).

2 juli. Zwartsprietdikkopjes in de Eijsder Beemden. Vale Gier in de groeve bij de Hallembaye.

5 juli. Toch wel hoogzomer, met overal rode Papavers. Wel drukkend weer. 15 Kieviten op de weide aan de Trichterweg/Kasteellaan nabij Kasteel Oost.

6 juli. Abesse de Moulant-kersen gegeten, uit Voeren. Ze worden gelukkig nog aangeboden. Er wordt een mannetje Keizersmantel (een grote oranje Parelmoervlinder) gemeld, met foto, op het Orchideeënweitje te Lanaye. Reden voor mij om de dag erna (zaterdag 7 juli) erheen te snellen, naar de

aangegeven plek. Inderdaad verschijnt al vrij snel een grote, helder oranje vlinder boven de witte Zomerfijnstraal. Dat moet hem zijn! Echter, hij gaat niet zitten en ik heb het nakijken. Hij wordt die dag wel nog door een andere waarnemer te Lanaye gemeld. De mannetjes van de Keizersmantel zijn fel oranje met dikke zwarte geurstrepen, de vrouwtjes iets minder fel gekleurd en zonder geurstrepen. In ieder geval kan ik te Lanaye wel een foto van een Distelvlinder maken. Ook leuk. In de middag weer naar de Weerterbossen, het Landkaartje gezien. We zien er ook Phegeavlinders.

15 juli. IJsvogel vliegt over de poel nabij Kasteel Oost-Eijsden.

17 juli. Door de overvloedige regen kent de Maas een sterke stroming.

18 juli. Eikenpage (vrouwtje) op het Orchideeënweitje.

21 juli. Oranje Zandoogjes gezien en een Grote Keizerlibel in het Weerterbos. Ik hoor van wandelaars dat er een Zwarte Ooievaar (dit is een aparte soort) vertoeft op de laaggelegen velden met waterplassen bij het bos. Samen met andere wandelaars ga ik op zoek. We zien en horen eerst 2 Fitisen, een IJsvogel, Boomvalk, Aalscholver, Roodborsttapuiten, Kievit, Geelgors, Kleine Karekiet en pluizende Putters (op Distels). Bij de kleinere beestjes veel Soldaatjes (oranje kevertjes) en een Kleine Wespenbok (een zwart Boktorretje met gele strepen). Uiteindelijk wordt de Zwarte Ooievaar met zijn rode snavel en poten in het uitgestrekte gebied gevonden. Samen met een Grote Zilverreiger en 7 Blauwe Reigers. Dat is nog eens genieten...

23 juli. Zeer zonnig. Een groep van 27 Canadese Ganzen bij de veerboot. Jef Gilissen meldt Bosuilen in het bos van Kasteel Eijsden.

24 juli. Spaanse Vlag in mijn tuin aan het Veldje. Gezien samen met buurvrouw José Creuwels.

25 juli. Zeer warme dag, hoge UV-index, matige smog, warme avond. Arcen 30.6 graden. De Gerstoogst is in volle gang want het is nu droog. Koninginnenpage op Kattenstaart en Gele Luzernevlinder in de Eijsder Beemden. Op 27 juli is er in Noord en Midden-Limburg (Arcen en Ell) weer een tropische dag. Beek-Maastricht (op het plateau) haalt de 30 graden weer net niet...

26 juli. Er verschijnen Waterlelies in de Bron. Misschien kunnen deze de zoninstraling beperken en het water helder houden. Per slot van rekening komt er mooi helder water van grote diepte naar boven.

28 juli. Diepstraatfeesten. Er werd een Tijgerslak gezien (eerder) bij de familie Claessens aan de Bellefleur. Het bleef bij één exemplaar van deze zeer grote slak.

29 juli. Al met al wordt juli 2012 in totaal nat en vrij koel. De hoeveelheid zonneschijn is niet bijzonder laag. Maar er wordt toch wel geklaagd over deze

“ouderwetse”, wisselvallige zomer, want juni 2012 kende ook al weinig strandweer.

1 augustus. Twee Argusvlinders bezig met de balts bij de Duivelsgrot. Nog niet eerder gezien. Grote Vos op Buddleia op de Maasoever. Niet meer gezien sinds eind jaren '60! De Eijsder Beemden nabij Eijsden staan vol hoge Pastinaak, iets noordelijker staan veel Distels waaronder de Speerdistel. Andere soorten Distels zijn de Akkerdistel en de Kruldistel. Goed voor vogels en vlinders. Met dank aan Tineke de Jong voor het benoemen van de planten.

2 augustus. Op Ternaaien is men bezig de betonnen rand weg te halen. In de toekomst zal deze oever er weer groener uit gaan zien. Een Groene Specht wroet in de grond in een weide aan de Voerstraat. Waarschijnlijk bezig met een maaltje Mieren, daar houdt deze Specht nogal van. Op mijn Spaanse Vlag-telroute in Caestert 4 Spaanse Vlaggen bij elkaar gezien. Om het lijstje wat langer te maken ga ik de dag erna (3 augustus) weer terug. Aan de zuidrand van het Tiende Vrij zit een grote oranje vlinder hoog op het Koninginnenkruid. Dit is geen Gehakkelde Aurelia... Omzichtig moet ik

eromheen lopen (door de Brandnetels). Het overkomt je toch te vaak dat een vlinder wegvliegt voordat je hem herkend hebt. Het blijkt een gaaf vrouwtje Keizersmantel te zijn! Omdat de vlinder lang ter plekke blijft kunnen zelfs mijn ouders en vriendin de vlinder komen bewonderen. Ondanks het slechte vlinderjaar begint er toch een mooie soortenlijst te ontstaan. Met gericht zoeken is het misschien wel mogelijk het bijzondere jaar 2011 te benaderen (wat betreft de dagvlinders, ik zag toen 38 soorten in Limburg).

5 augustus. Jacques van Mastrigt ziet 8 Klaverblauwtjes in het Jekerdal.

6 augustus. Op vakantie in Berlijn bij de Teufelssee (Grunewald) Zandhagedis, Ringslang en Bittervoortjes gezien. Het Bittervoortje is er net als bij ons een beschermde vissoort, die in symbiose leeft met de Zoetwatermossel. Het mannetje zoekt een geschikte Mossel uit, het vrouwtje legt er de eitjes in en de jongen vertoeven in het larvestadium beschermd in de Mossel.

In de stad Berlijn als altijd de Bonte Kraaien, die je hier amper ziet. In het Woordenboek van de Limburgse Dialecten wordt voor Eijsden “Grijze Kraaien” gegeven (uitspraak: “Grijs Kraoje”).

9 augustus. Keizersmantel gemeld op de grens tussen Noorbeek en Voeren (Kattenroth).

11 augustus. Vincent Gustings ziet een Zwarte Ooievaar boven Gulpen.

14 augustus. Zomerse dag. Vincent ziet in het Ahrtal bij Bonn vele Muurhagedissen, Spaanse Vlaggen en ook Koningspages. Het is nog afwachten of de Koningspage ook bij ons gaat verschijnen. Misschien ooit in de ENCI groeve... Onderaan de trap bij de Dassenburcht 2 jonge Kleine Watersalamanders, 1 jonge Alpenwatersalamander, 3 à 4 Bruine Kikkertjes en 1 Padje.

16 augustus. De Limburgse omroep voorspelt (bij voortduren van het warme weer met zomerse en tropische dagen) een regionale hittegolf. Dan maar snel een dagje naar de Veluwe (het is nog steeds vakantie). Op het Kootwijkerzand Heivlinder, Bruine Vuurvlinder en Hooibeestje. De zeer zeldzame Kleine Heivlinder komt er ook voor, maar die zien we niet. In een bostuin wel 20 Citroenvlinders bij elkaar op Purper- en Zonnehoed. Ook zitten er een Heivlinder, Kleine Vossen en Dagpauwogen bij.

17 augustus. In de Maas bij de aanmeerplaats van de veerboot te Lanaye vele vissen te zien in het heldere water. Baarzen, Voorns en zelfs 3 grote Kopvoorns of Meunen ("Maone").

18 en 19 augustus worden de warmste dagen van het jaar met op 19 augustus 35.4 graden in Beek en 36.7 in Ell (Haler). Spaanse Vlag in de tuin van Vogelzang 15 te Eijsden. Forel op de barbecue.

21 augustus is laatste dag van de hittegolf in Noord en Midden-Limburg en in de lagere delen van Zuid-Limburg. Het wordt nog 28 graden. Op de weerstations Arcen en Ell begon de golf (bepaald volgens de hiervoor geldende afspraken) op 13 augustus.

22 augustus. Wespenspin, 2 Gele en 1 Oranje Luzernevlinder in Hoog Caestert (bermen snelweg).

De Oranje Luzernevlinder brengt mijn lijstje net als vorig jaar op 38 waargenomen soorten in Limburg.

23 augustus. Alweer een Keizersmantel gemeld, nu op de Bovenwolfskop bij Cadier en Keer.

24 augustus. Nu 2 Oranje en 1 Gele Luzernevlinder op het talud van de snelweg in Caestert.

27 aug. Vincent ziet Keizersmantels en Vuursalamanders bij Hellenthal (Eifel).

28 augustus. Onder een Pruimenboompje in Lendeledede (bij Kortrijk) 10 Atalanta's, 1 Gehakelde Aurelia en een Bont Zandoogje.

29 augustus. De Vlinderstichting meldt op deze dag een massale trek van Atalanta's naar het Zuiden.

Deze trek vindt ieder jaar rond deze tijd plaats. Ook in Vlaanderen passeert de ene na de andere Atalanta mijn auto, die op weg is naar De Panne.

2 september. Sterwandeling IVN rond en over de Vaalserberg. Als mooie afsluiter van de zomer zie ik er mijn 39e dagvlindersoort van dit jaar: een vrouwtje Sleedoornpage...

Jacques Piters

Bijzondere waarnemingen/ervaringen gezocht!

Ziet u wat bijzonders in de natuur? Maakt u iets bijzonders betreffende natuur en/of milieu mee? Zet het op papier of laat het de redactie weten. Ons mededelingenblad is voor en van de leden!

Hebt u foto's, dia's, natuurtijdschriften, natuurboeken die u kunt missen? Van harte welkom.

Jean Creuwels

EIJSDEN WORDT BLEEKER

<i>Eijsden</i>	<i>minus</i>	<i>ei, den</i>	<i>wordt</i>	<i>Js</i>
<i>Gronsveld</i>	<i>minus</i>	<i>vel</i>	<i>wordt</i>	<i>Gronsd</i>
<i>Rijckholt</i>	<i>minus</i>	<i>hol</i>	<i>wordt</i>	<i>Rijckt</i>
<i>Oost-Maerland</i>	<i>minus</i>	<i>os, aar</i>	<i>wordt</i>	<i>Ot-Mland</i>
<i>Laag-Caestert</i>	<i>minus</i>	<i>es</i>	<i>wordt</i>	<i>Laag-Catert</i>
<i>Hoog-Caestert</i>	<i>minus</i>	<i>es</i>	<i>wordt</i>	<i>Hoog-Catert</i>
<i>Breust</i>	<i>minus</i>	<i>reu</i>	<i>wordt</i>	<i>Bst</i>
<i>Mesch</i>	<i>minus</i>	<i>es</i>	<i>wordt</i>	<i>Mch</i>
<i>Poelveld</i>	<i>minus</i>	<i>poel, vel</i>	<i>wordt</i>	<i>d</i>

Mariadorp, Plan Noord, Emmaplan, en Beezepool verliezen geen delen natuur. Daar is blijkbaar bij de vorming en de naamgeving al rekening mee gehouden.

Jean Creuwels

DE BASSE-MEUSE (24)

Bonne Ville Huy (Hoei)

Hoei ligt bij de samenvloeiing van de Hoyoux en de Maas, aan de voet van een imposante rots. Vermoedelijk is er een christelijke gemeenschap ontstaan rond een voormalig Romeins Castrum. Die kerstening kwam op naam van de Heilige Maternus in de 4e eeuw, dé bekeerder van de Ardennen.

In de 7e eeuw was er al sprake van een eigen munt en in de 9e eeuw bloeiden handel en nijverheid. Handelaren uit Hoei trokken door heel Europa met hun waar. Vanaf 943 is er sprake van een Graafschap Hoei, rechtstreeks afhankelijk van de Duitse keizer. Othon I gaf een groot deel van het graafschap aan de Luikse prinsbisschop. Onder prinsbisschop Notger werd heel Hoei van Luik, met alle rechten en plichten die daarbij hoorden. Keizer Henri II bevestigde dat in 1006. In 1000 waren de Hoeise handelaren present op een grote markt in Londen en in 1006 ook in Keulen. In 1053 werd Hoei plat gebrand door Boudewijn I van Henegouwen. Met als gevolg dat in 1066 een

nieuwe overeenkomst werd getekend tussen de burgerij van Hoei en de geestelijken van Luik. De stad kreeg een fort met alles erop en eraan.

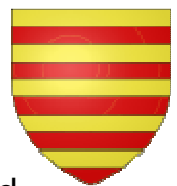
In de 12^e eeuw zorgde het succes van de lakenindustrie voor een flinke uitbreiding van de bevolking. Hoei kreeg een stenen omwalling. Hierdoor ondervond de plaats weinig hinder van de constante ruzies tussen Luik en Brabant. Van de 13^e tot de 15^e eeuw glorieerden nijverheid en handel die tot ver buiten de stad bekend waren en geld opbrachten. Lakenindustrie, leerlooierij en metaalnijverheid. De graanmarkt, fruitmarkt, groentemarkt waren meer op de regio gericht. Het stadsbestuur werd goed geregeld. De metiers kozen hun burgemeesters en hun schepenen. De macht van de geestelijkheid werd beperkt. Ook Hoei kwam zo nu en dan in de clinch met de burgerij van Luik en de prins-bisschop. In 1202, 1255 en 1302 kwam hun dat duur te staan. In 1328 koos Hoei partij voor de burgers van Luik in hun strijd tegen de prins-bisschop. In 1467 ook. Dat liep minder goed af want de stad werd veroverd en in brand gestoken door Louis de Bourbon.

Vanaf de 17^e eeuw volgde er de ene ramp op de andere voor de Hoeienaren. In 1595 werd Hoei veroverd door de Hollanders onder leiding van Maurits van Nassau. Die zou de stad pas teruggeven aan de prinsbisschop na de vrede met Spanje. Hoei werd veroverd door de Spanjaarden, in 1675 door de Fransen, toen weer Spaans en in 1692 weer Frans. In 1703 weer door de Hollanders. Het kasteel veranderde in 1715 in een ruïne. Daarna heerste er weer vrede en kon het herstel beginnen. De Hollanders legden in 1822 een nieuw fort aan.

Heden ten dage is Hoei het centrum van de Condroz. Bekend bij toeristen en motorcrossers vanwege zijn citadel. Bekend door de kerncentrale van Thihange. Bekend onder de wielerliefhebbers vanwege zijn Muur van Hoei.

De Bonne Ville Looz (Borgloon)

Borgloon ligt halverwege Tongeren en Sint Truiden. Lange tijd was de plaats enkel een kasteel met de daarbij behorende woningen van streekbewoners. In de 13^e eeuw werd het plaatsje versterkt en ommuurd. De 1^e graaf van Loon regeerde van 1015 tot 1034. Talrijke plaatsen, stadjes, in de omgeving kwamen onder zijn invloed.

In 1171 werd Loon veroverd door Gilles I, graaf van Duras. In 1180 door Radulfus, prinsbisschop van Luik, die het stadje liet plunderen en in brand steken. Graaf Gerard zorgde voor de wederopbouw. Loon werd een stad aan het einde van de 13e eeuw. Doordat het hof verhuisde naar Kuringen verloor Loon zijn belangrijkheid op gerechtelijk gebied. Toch bleef het belangrijk voor de prinsbisschop want in 1361 werd het een Bonne Ville. Er kwamen 2 burgemeesters. Eén gekozen door de 7 metiers en 1 één benoemd door de prinsbisschop in zijn hoedanigheid van graaf van Loon. Als Bonne Ville ontkwam Loon niet aan een aantal belegeringen. In 1482 door Maximiliaan van

Oostenrijk, in 1568 door de prins van Oranje, in 1654 door de hertog van Lotharingen en in 1675 door het Franse garnizoen van Maastricht! Een mirakel dat de kerk uit de 12^e eeuw dat allemaal doorstond. Het stadhuis uit 1680 mag er zijn.

Heden ten dage is Borgloon het Centrum van de Haspengouwse fruitstreek. Een centrum stadje dat er mag zijn met in de omstreken fraaie wandelmogelijkheden. Om te genieten van het wisselende landschap en na afloop te vertoeven in de stamineekes.

De Bonne Ville Maaseik.

Tot ongeveer het jaar 1000 droeg de streek aan de linker kant van de Maas de naam Eik. In 728 stichtten twee zusters het klooster van Aldeneik, dat weldra een grote reputatie verwierf en de streek aantrekkelijker maakte voor bewoners. In 930 greep bisschop Richaire in. Hij verving de zusters door monniken onder leiding van een abt. Het stadje dat zich ontwikkelde kreeg in 1245 een eigen parochie, aanvankelijk nog afhankelijk van Aldeneik. Tussen 1244 en 1266 kwamen er een omwalling en fortificaties. Vanaf de 14^e eeuw werd Maaseik het centrum van de streek. Van de graven van Loon kreeg de stad al in het begin van de 13^e eeuw bepaald rechten en toen de prinsbisschop van Luik de baas werd kreeg het stadje de rechten van een Bonne Ville. Zoals gebruikelijk binnen de stad de rechten van Luik en daarbuiten nog het feodale recht. In 1398 kreeg Maaseik het recht op twee burgemeesters. Een gekozen door de 6 metiers en 1 aangewezen door de prinsbisschop van Luik.

Zoals bij alle Bonne Villes het geval werd de stad herhaaldelijk het slachtoffer van de diverse ruzies tussen Luik, Brabant en andere machthebbers. Belegeringen, bezettingen en brandstichtingen waren er met de regelmaat van de klok. Zoals ook toen een protestantse redenaar de bevolking wist te beroeren om de Hollandse zaak te steunen. Na ingrijpen van de prinsbisschop koos de bevolking maar voor rust in het Luikse recht. Ook hongersnood en pest gingen niet aan Maaseik voorbij. In 1672 stond Lodewijk de 14^e voor de deur, kwam binnen en bij zijn vertrek werden de stadswallen opgeruimd. Ongelooflijk dat er nog mensen dat alles overleefden en heden ten dage Maaseik maken tot een welvarend stadje aan de Maas. Met een eigen Vrijthof. Met een behoorlijk aantal kloosters, o.a. de Recolleten en de Augustijners, die ook de eeuwen doorstonden. Tot de belangrijkste zonen van Maaseik horen de gebroeders, kunstenaars Hubert en Jan van Eyck. Evenals de edelsmid en graveur Pierre Geurts die in de 18^e eeuw zijn stempel drukte op praktische wetenschap en kunst. Hij droeg er mede toe bij dat de oudste Belgische farmaceutische industrie in Maaseik ontstond. Nu is het gebouw een museum.

Bron: Liege et ses Bonnes Villes. Eugene Wahle.

Jean Creuwels

HAAWT G'R ÒÒCH ZOE VAAN EÈSDE ...

Haawt g'r òòch zoe vaan Eèsjde ...

Haawt g'r òòch zoe vaan Eèsjde es de 'légiponts' riepe?
es op d'n aswaeëg de kesjtaoënzjele liege geziej?
es de keu ien de weije sjteurm sjtoete aon de sjtiepe
en de veiling op volle toere driejt?

Lopt g'r òòch zoe gan langs dij aw boerderije?
doer dij sjoen wiette sjträötsjes aone kaant vaan de Maos?
haawt g'r òòch vaan de sjtaegskes oe de kuppelkes vrije?
en vaan 't kesjtiel mit (ochèrrem) z'n versjendeleerde naos?

Haawt g'r òòch zoe vaan 't Eesjders dat g'r koelek zouwt valle
vaan gepakhèèd es g'r tiks ien der vraemde op rejs,
'n oongbekinde moongd ienens huurde kalle
vaan sjnoeffelsplak, haoëmzèèk of klaeëvermejs?

Sjoen bis te, mien Eèsjde en gaar gèene kwieëzel,
aal helste diech mer sjtel ien d'n heukske apaoërt,
op de geziech dat ziech sjpiegelt ien waoëter en kiezèl,
sjpäölt 't griemelke vaan d'ne zonnigen aoërd.

De prebeers neet 't hart vaan de vraemde te winne,
wie e rusjtig kingd zietste mer aon d'ne moer,
vääöl lòòpe t'rs langs tiech omdat ze diech neet kinne,
aeëvels: 't sjoenste blumke bleujt dik ien de loer.

Nèè, iech kin gaar neet genug vaan diech kriege
en of iech hie lòòp of dao, dat is miech krek prej,
Eèsjde, de bies miech leef, nèè iech kin 't neet sjwiege,
vanaon 't Bat pos op de Misjerheil!

Jeanne Theunissen

HET BESTUUR

Voorzitter:	Vacature	
Secretaris:	Jacques Piters Vogelzang 15 6245 BS Eijsden	tel. 409 23 65
Penningmeester:	Jean Creuwels Cuyleborg 65 ^e 6228 BE Maastricht	tel. 361 61 95
Vicevoorzitter	Maarten vd. Sande JP Sweelinckstraat 56 6245 GW Eijsden	tel. 409 48 61
Lid	Suzanne van de Wiel Reijershaag 77 6228 HB Maastricht	tel. 361 17 18
Verenigingslokaal:	"De Dassenburcht" Breusterstraat 27 (Souterrain, achter voormalig Gemeentehuis) Eijsden (Treffersteeg)	

Werkgroepcoördinatoren/Contactpersonen:

Daslicht/Venel	Jean Creuwels	361 61 95
"De Woelratten"	Maarten vd. Sande	409 48 61
Lezingen	Jean Creuwels	361 61 95
Vogels	Frans Dassen (a.i.)	409 12 83
Wandelingen	vacature	
Korte wandelingen	Willy Theunissen	409 18 31
Flora groep	Tineke de Jong	352 11 09
Gebouw	R Vranken/L Frambach	409 16 06
Redactie Mededelingenblad	Peter De Bie	409 46 77

Kosten Lidmaatschap € 11,50 per persoon per jaar

Betalingen aan IVN-Eijsden:

Giro rekening: 92 70 56 Onder vermelding van reden betaling.

Disclaimer:

De redactie wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor inhoud of strekking van niet-redactionele bijdragen. Met toezending van een artikel draagt de auteur uitdrukkelijk de rechten over aan de redactie. Indien nodig kan door redigeren de toegezonden bijdrage –bij voorkeur i.o.m. de auteur– worden aangepast c.q. ingekort. De redactie behoudt zich uitdrukkelijk het recht voor om artikelen zonder opgaaf van redenen te weigeren.

Verschijningsdata en sluitingstermijn:

Verschijningsdata zijn:

half maart, half juni, half sept. en half dec.

De inzendtermijn voor kopij sluit op resp.

5 maart, 5 juni, 5 september en 5 december.

Kopij bij voorkeur aanleveren per e-mail:

de.wissel.ivn-eijsden@home.nl .